

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-664-5-59>

PHILOLOGICAL EDUCATION AS A PLATFORM FOR THE FORMATION OF EUROPEAN VALUES

ФІЛОЛОГІЧНА ОСВІТА ЯК МАЙДАНЧИК ФОРМУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ

Fediunina O. I.

*Assistant Professor at the Department
of Ukrainian Philology
and Foreign Literature,
Bogdan Khmeltsky Melitopol State
Pedagogical University
Zaporizhzhia, Ukraine*

Федюніна О. І.

*асистент кафедри української
філології та зарубіжної літератури,
Мелітопольський державний
педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Запоріжжя, Україна*

Філологічна освіта відіграє ключову роль у формуванні у майбутніх учителів української мови та літератури не лише професійних компетентностей, а й ціннісних орієнтирів, що відповідають сучасним стандартам освіти та принципам Європейського Союзу. У процесі підготовки педагогів важливо поєднувати розвиток фахових знань із формуванням громадянської, культурної та етичної компетентності, що дозволяє створювати цілісну особистість учителя, здатного не лише передавати знання, а й виховувати у школярів повагу до культурного різноманіття, критичне мислення, толерантність і відповідальне ставлення до спільнот. Особливого значення набуває ціннісно-орієнтований підхід у навчанні, який дозволяє інтегрувати європейські стандарти у практичну діяльність майбутніх педагогів, формуючи у них уміння застосовувати набуті компетентності у реальних освітніх ситуаціях, адаптуючи методики до потреб сучасної школи та викликів глобалізованого освітнього простору.

Метою дослідження є визначення ефективних методів та педагогічних умов інтеграції базових європейських цінностей у процес підготовки майбутніх учителів української мови та літератури. У сучасній філологічній освіті важливо поєднувати професійну підготовку з формуванням ціннісних орієнтирів, що сприяють розвитку громадянської, культурної та етичної компетентності студентів, а також їхньої готовності до реалізації принципів європейської освітньої політики. Методологічну основу дослідження становлять системний підхід, який дозволяє розглядати процес підготовки учителя як цілісну педагогічну систему, компетентнісна парадигма, що акцентує на розвитку професійних і особистісних компетентностей, а також

ціннісно-орієнтоване навчання, яке інтегрує у підготовку філологів ключові європейські цінності, такі як толерантність, критичне мислення, повага до культурного різноманіття та громадянська відповідальність [3, 4].

У роботі застосовано низку методів, що забезпечують комплексне дослідження процесу формування ціннісної компетентності: порівняльний аналіз освітніх стандартів України та ЄС дозволяє визначити відповідність навчальних програм міжнародним практикам і вимогам [2], контент-аналіз навчальних програм і дисциплін – оцінити, наскільки навчальні плани сприяють формуванню європейських цінностей у студентів [1], педагогічне спостереження – виявити реальні механізми формування ціннісної компетентності у процесі практичної підготовки, а аналітична інтерпретація отриманих результатів дозволяє визначити найбільш ефективні педагогічні умови та методичні підходи для інтеграції ціннісних орієнтирів у навчальний процес.

Результати огляду сучасних досліджень українських науковців підтверджують, що ефективна підготовка вчителя-філолога має ґрунтуватися на поєднанні теоретичного навчання, міждисциплінарної роботи, практичних кейсів, проектних завдань та активних інтерактивних методик, що створюють умови для формування у студентів не лише професійних, а й ціннісних компетентностей, відповідних європейським стандартам [1, 2, 3, 4].

Результати проведеного дослідження свідчать, що філологічна освіта виступає ефективним майданчиком для формування у майбутніх учителів української мови та літератури європейських цінностей, забезпечуючи розвиток як професійних, так і ціннісно-орієнтованих компетентностей. Досягнення цього результату відбувається через поєднання кількох ключових компонентів освітнього процесу: застосування міждисциплінарних підходів, які дозволяють інтегрувати знання з історії, культурології, філософії та соціальних наук; активне використання проектної та дослідницької діяльності, що сприяє розвитку у студентів самостійності, аналітичного мислення та відповідальності за результат власної роботи; систематичний аналіз художніх та наукових текстів, який стимулює формування етичних, культурних і громадянських цінностей; а також впровадження дискусійних та інтерактивних методик, що заохочують студентів до критичного осмислення суспільних процесів і власних ціннісних орієнтирів [2]. Такий комплексний підхід сприяє формуванню у майбутніх педагогів толерантності, критичного мислення, поваги до культурного та мовного різноманіття, соціальної відповідальності та готовності активно брати участь у реалізації принципів європейської освітньої та культурної політики у шкільному середовищі.

Практичне значення проведеного дослідження полягає у визначенні та обґрунтуванні педагогічних умов, що забезпечують формування ціннісної та професійної компетентності майбутніх учителів української мови та літератури. Йдеться насамперед про інтеграцію європейських цінностей у навчальні програми, використання міждисциплінарних методик, проєктної та дослідницької діяльності, аналіз художніх і наукових текстів, а також впровадження інтерактивних та дискусійних форм роботи. Такий підхід дозволяє студентам не лише засвоювати теоретичні знання, а й формувати навички їх практичного застосування в освітньому процесі, розвивати критичне мислення, толерантність, повагу до культурного та мовного різноманіття, соціальну відповідальність і готовність до професійної діяльності в умовах євроінтеграції.

Дослідження показало, що філологічна освіта є ефективним майданчиком для формування у майбутніх педагогів базових європейських цінностей та ціннісно-орієнтованих компетентностей. Інтеграція міждисциплінарних підходів, активних форм навчання та аналізу художніх і наукових текстів забезпечує ефективне поєднання професійної підготовки з ціннісним вихованням, сприяючи розвитку у студентів толерантності, критичного мислення та громадянської відповідальності. Формування ціннісної компетентності у процесі підготовки вчителів забезпечує їхню готовність до впровадження європейських стандартів у практику шкільного навчання. Запропоновані методичні рекомендації можуть бути використані не лише під час підготовки майбутніх педагогів, а й при модернізації освітніх програм з метою інтеграції європейських принципів у національну систему освіти.

Література:

1. Protsenko, O., Bulvinska, O., Kalinicheva H. Higher education as a space for forming the values of United Europe. *Multidisciplinary Journal of School Education*. 2023. 12(1 (23)), 95–114. <https://doi.org/10.35765/mjse.2023.1223.04>
2. Гончарова О.В., Маслова А.О. Building up the common European values in professional training of future foreign language teachers: a comparative study. *Studies in Comparative Education*. 2022. DOI: 10.31499/2306-5532.1.2022.257515.
3. Нестерова М. Практика впровадження європейських цінностей для сталого розвитку вищої освіти. *Вища освіта України*. 2021. № 1. С. 49–54. DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-VOU.2021.1\(80\).06](https://doi.org/10.31392/NPU-VOU.2021.1(80).06)
4. Спіцин В., Антоненко І., Синьковська О., Дзевицька Л., Потапюк Л. European values in the Ukrainian higher education system: adaptation and implementation. *Journal of Curriculum and Teaching*. 2024.